

Sygn. akt II AKa 180/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku w II Wydziale Karnym w składzie

Przewodniczący	SSA Piotr Sławomir Niedzielak (spr.)
Sędziowie	SSA Janusz Sulima SSA Jacek Dunikowski
Protokolant	Anna Tkaczyk

przy udziale Danuty Dąbrowskiej - Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Białymstoku, upoważnionej przez Prokuratora Apelacyjnego do udziału w sprawie

po rozpoznaniu w dniu 17 października 2013 r.

sprawy **R. S.**

o odszkodowanie

z powodu apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach

z dnia 25 czerwca 2013 r. sygn. akt II Ko 99/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) podwyższa zasądzoną na rzecz R. S. kwotę o 25.000,- (dwadzieścia pięć tysięcy) złotych, w tym 19.000,- (dziewiętnaście tysięcy) złotych z tytułu zadośćuczynienia oraz 6.000,- (sześć tysięcy) złotych z tytułu odszkodowania oraz o równowartość ustawowych odsetek wypłaconych wnioskodawcy w 2009 roku od kwoty 25.000,- (dwudziestu pięciu tysięcy) złotych,

b) zalicza na poczet zasądzonego na rzecz wnioskodawcy zadośćuczynienia i odszkodowania kwotę mu wypłaconą z tytułu wykonania wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 7 kwietnia 2009 r. sygn. akt II Ko 11/09 uchylonego w wyniku wznowienia postępowania;

II. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

III. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca R. S., na podstawie przepisów m.in. art. 8 ust. 1 a ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz.

U. Nr 34, poz. 149, ze zm.) – zwanej dalej ustawą lutową, domagał się, łącznie kwoty 300.000 zł., odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu poniesionej szkody i doznanej krzywdy wynikłych z wykonania wyroku Sądu Warszawskiego Okręgu Wojskowego w Rzeszowie z dnia 17 maja 1982r. sygn. akt SOW 341/82. Następnie ograniczył swoje żądanie do limitu kwotowego określonego w art. 8 ust. 1a ustawy lutowej.

Wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2009r. w sprawie II Ko. 11/09 Sąd Okręgowy w Suwałkach na mocy art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. nr 34, poz. 149 z późn. zm.) zasądził od Skarbu Państwa na rzecz R. S. kwotę 6.000 złotych tytułem odszkodowania oraz kwotę 19.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, tj. łącznie kwotę 25.000 złotych wynikłą z wykonania wyroku Sądu Warszawskiego Okręgu Wojskowego w Rzeszowie z dnia 17 maja 1982r. sygn. akt SOW 341/82 wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, zaś kosztami postępowania w sprawie obciążył Skarb Państwa. Wyrok ten nie został zaskarżony i uprawomocnił się w dniu 14.04.2009 r. Powyższa kwota została wypłacona wnioskodawcy.

W dniu 26.02.2013 r. wpłynął wniosek pełnomocnika wnioskodawcy, który powołując się na przepis art. 540 § 2 kpk domagał się wznowienia postępowania wobec R. S., uchylecia wskazanego wyżej wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Suwałkach. W uzasadnieniu wniosku pełnomocnik powoływał się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 01.03.2011r. w sprawie P. 21/09, stwierdzający niekonstytucyjność art. 8 ust. 1a ustawy z dnia 23 lutego o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, który to przepis był podstawą rozstrzygnięcia w przedmiocie dochodzonego przez wnioskodawcę odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne skazanie i wykonanie wobec niego kary pozbawienia wolności. Wskazał także, że szkoda i krzywda, jakich doznał R. S. były wyższe, niż kwota 25.000 złotych, lecz wnioskodawca ograniczył swoje pierwotne żądanie dostosowując jego wysokość do obowiązującego ówczesnie prawa. Wniósł o przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz R. S. odszkodowania za poniesioną szkodę w wysokości 16.600,00 zł i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w wysokości 258.400,00 zł wynikłą z wykonania wyroku Sądu Warszawskiego Okręgu Wojskowego w Rzeszowie z dnia 17.05.1982 r. sygn. akt SOW 341/82.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2013r. w sprawie II AKo 33/13 wznowił w stosunku do R. S. postępowanie w sprawie II Ko 11/09 zakończone wyrokiem Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 7 kwietnia 2009r., uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 7 kwietnia 2009r. i przekazał sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania, kosztami postępowania obciążając Skarb Państwa.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, prowadzonej pod sygn. II Ko 99/13, Sąd Okręgowy w Suwałkach - na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. 1991.34.149 z późn. zm.) zasądził od Skarbu Państwa na rzecz R. S. kwotę 77.000 złotych (siedemdziesiąt siedem) tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłą z wykonania wyroku Sądu Warszawskiego Okręgu Wojskowego w Rzeszowie z dnia 17 maja 1982 r. sygn. akt SOW 341/82. W pozostałym zakresie wniosek oddalił kosztami postępowania obciążając Skarb Państwa.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pełnomocnik R. S. na podstawie art. 427 § 2 kpk w zw. z art. 438 pkt 3 kpk zarzucając wyrokowi:

1. błąd w ustaleniach faktycznych, który miał wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a polegający na niesłusznym uznaniu przez Sąd, iż kwota 77.000 złotych tytułem zadośćuczynienia jest adekwatna i współmierna w stosunku do bólu, krzywd i wszystkich konsekwencji jakie wynikły w związku z odbywaniem przez wnioskodawcę kary pozbawienia wolności przez okres prawie 1 roku, podczas gdy:

- wnioskodawca przebywając w Zakładzie Karnym bardzo poważnie zachorował, co było konsekwencją jego pobytu w warunkach izolacji,

- utrata zdrowia w warunkach więziennych, przełożyła się na dalsze życie w/w,
- wnioskodawca zmuszony był do korzystania z kosztownej pomocy lekarzy specjalistów,
- choroby nie pozwoliły mu także na pracę, dalszy rozwój zawodowy, a co za tym idzie uzyskiwał on bardzo niskie dochody,
- jego bardzo zły stan zdrowia spowodował, iż był on zmuszony przejść na rentę i w zasadzie przez całe życie utrzymywać się z bardzo niskiej renty całą rodzinę,
- będąc pozbawiony możliwości zarobkowych wnioskodawca i jego rodzina cierpiała często biedę lub niedostatek materialny,
- sytuacja związana z pozbawieniem wolności miała istotny wpływ na negatywne przeżycia psychiczne o zabarwieniu depresyjnym wnioskodawcy i jego rodziny;

2. błąd w ustaleniach faktycznych, który miał wpływ na treść wyroku poprzez niesłuszne i bezzasadne przyjęcie, iż szkoda jaką poniósł wnioskodawca w związku z pozbawieniem go wolności nie jest sumą utraconych zarobków, lecz jedynie różnicą między stanem majątkowym, jaki by istniał, gdyby wnioskodawca nie został uwięziony, a stanem rzeczywistym w chwili odzyskania wolności, a także przyjęcie, iż odszkodowanie, jakie wnioskodawca uzyskał z tytułu poniesionej szkody wynikłej z wykonania orzeczenia w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w Suwałkach w sprawie II Ko 11/09 w kwocie 6.000 złotych stanowiło całkowite naprawienie szkody, w sytuacji gdzie Sąd w swoich ustaleniach przyjął, iż wnioskodawca w tamtym okresie pracując w (...) uzyskiwał wynagrodzenie w kwocie wynoszącej w przeliczeniu na obecne pieniądze ok. 2.000 złotych miesięcznie, co po przeliczeniu przez 12 miesięcy, które wnioskodawca spędził w Zakładzie Karnym daje kwotę 24.000 złotych.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz R. S. odszkodowania w łącznej kwocie 16.600,00 zł. oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w łącznej kwocie 258.400,00 zł.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna i nie zasługuje na uwzględnienie.

Analiza zaskarżonego wyroku i jego uzasadnienia, przez pryzmat podniesionych w środku odwoławczym zarzutów, w odniesieniu do całości materiału dowodowego ujawnionego na rozprawie przed Sądem I instancji nie daje podstaw do uznania, aby badane orzeczenie Sądu Okręgowego dotknięte było podniesionymi przez skarżącego uchybieniami.

Sąd Okręgowy wszechstronnie, w pełny sposób, ocenił wszystkie istotne okoliczności sprawy i na tej podstawie poczynił trafne ustalenia faktyczne i dokonał właściwej oceny prawnej poczynionych ustaleń. Zaskarżony wyrok ma zatem – co do zasady – bezsprzecznie walor swobodnego w rozumieniu art. 7 kpk.

Nie sposób zgodzić się z zarzutem apelacji dotyczącym zadośćuczynienia za doznaną przez R. S. krzywdę. Sąd Okręgowy czyniąc ustalenia w tym względzie, co jasno wynika z treści pisemnych motywów zaskarżonego wyroku, nie tylko miał na uwadze wszystkie prawnie relewantne w tym zakresie okoliczności ale zarazem okoliczności te prawidłowo ocenił.

Wprawdzie swoje stanowisko w kontekście utraty zdrowia przez wnioskodawcę wyłożył niezwykle enigmatycznie jednakże z uzasadnienia wyroku wynika, że przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia Sąd Okręgowy wziął pod fakt, że wnioskodawca bezpośrednio po opuszczeniu zakładu karnego zachorował na stwardnienie rozsiane. Bezsprzecznie choroba wnioskodawcy uniemożliwiła jego rozwój zawodowy, dalsze doskonalenie zawodowe, jak również w znacznym stopniu uniemożliwiła wsparcie finansowe rodziny i spowodowała konieczność utrzymywania się wnioskodawcy jedynie z renty.

Powyższe, wbrew twierdzeniom pełnomocnika wnioskodawcy, miało wpływ na wysokość zasądzonych zadośćuczynienia.

Sąd Okręgowy ustalając wysokość zadośćuczynienia miał na względzie jego kompensacyjny charakter, rozumiany jako odczuwalna wartość ekonomiczna odpowiadająca aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa, z drugiej jego indywidualny wymiar uwzględniający konkretne cierpienia psychiczne i fizyczne, ich rodzaj, czas trwania i natężenie i trafnie przy tym ważył, aby zadośćuczynienie z jednej strony odpowiadało doznanej przez R. S. krzywdzie, z drugiej zaś nie naruszało społecznego poczucia sprawiedliwości.

Całokształt okoliczności, w ocenie Sądu Apelacyjnego, wskazuje, że zasądzona kwota zadośćuczynienia łącznie w wysokości 96.000 złotych (8 tys. za miesiąc), zawierająca w sobie kwotę 19.000 złotych wypłaconą z tytułu wykonania wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 7 kwietnia 2009 r. sygn. akt II Ko 11/09 uchylonego w wyniku wznowienia postępowania jest adekwatna do krzywd, rozmiaru cierpień i niedogodności zarówno fizycznych jak i psychicznych jakich doznał R. S. i jest relatywnie wysoka. Uwzględnia ona warunki pobytu w odosobnieniu, jak i długość pozbawienia wolności oraz ogół krzywd doznanych przez R. S., w tym związanych ze stanem jego zdrowia.

Apelujący nie wykazał, aby przedmiotowe stanowisko Sądu orzekającego było rzeczywiście obarczone dyskwalifikującymi je błędami. Wywody apelacji w tym przedmiocie mają wyłącznie charakter polemiczny.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy nie sposób również podzielić drugiego z zarzutów apelacji, tj. błędu w ustaleniach faktycznych, który mógł mieć wpływ na treść orzeczenia dotyczącego odszkodowania za utracone zarobki.

Sąd prawidłowo ustalił, że wnioskodawca R. S. przed osadzeniem był żonaty. Żona wnioskodawcy pracowała w (...), ale zarabiała niewiele. Wnioskodawca miał na utrzymaniu siedmioletnią córkę, pracował w (...), gdzie uzyskiwał wynagrodzenie w kwocie wynoszącej w przeliczeniu na obecne pieniądze ok. 2.000 złotych. Dochody uzyskiwane przez wnioskodawcę nie były znaczące, uwzględniając ówczesne średnie wynagrodzenie, po potrąceniu kosztów utrzymania własnego i rodziny oraz wydatków związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego.

Podstawą odszkodowania – co trafnie Sąd Okręgowy ustalił – w realiach niniejszej sprawy była zatem niemożność wykonywania przez R. S. pracy zarobkowej, spowodowana pozbawieniem go wolności.

Punktem odniesienia dla obliczania utraconych przez R. S. korzyści, wbrew stanowisku pełnomocnika wnioskodawcy, nie mogła być wysokość wynagrodzenia jakie uzyskałby gdyby nie przebywał w izolacji, tj. kwota 24.000 zł.

Wysokość szkody z tytułu utraconych dochodów wyznacza tylko ta ich część, która mogła być przeznaczona przez represjonowanego na powiększenie swego majątku, po pokryciu przez niego bieżących potrzeb (patrz uzasadnienie postanowienia SN z dnia 20.01.2000 r., I KZP 46/99, Lex nr 146212).

Sąd Okręgowy w pełni trafnie przyjął, że różnica między stanem majątkowym jaki by istniał, gdyby wnioskodawca nie został uwięziony, a stanem rzeczywistym w chwili odzyskania wolności zamykałaby się w kwocie 6.000 złotych. Dochód R. S. zarabiającego 2.000 zł. miesięcznie po odliczeniu kosztów utrzymania jego i rodziny wyniósłby 500 zł. miesięcznie. Kwota ta pomnożona przez 12 miesięcy izolacji wynosiła 6.000 złotych i stanowiła całkowite naprawienie szkody i nie ma uzasadnionych podstaw, aby tę kwotę powiększyć.

Ustalenie to – zdaniem Sądu Apelacyjnego – w świetle przeprowadzonych dowodów, nie mogło zostać skutecznie zakwestionowane.

W opisanych wyżej okolicznościach faktycznych i prawnych, Sąd Apelacyjny nie miał żadnych podstaw do podzielenia zarzutów i wniosków wywiedzionej apelacji.

Sąd Apelacyjny był jedynie zmuszony podwyższyć zasądzoną na rzecz R. S. kwotę o 25.000 zł. w tym 19.000 zł. z tytułu zadośćuczynienia oraz 6.000 zł. z tytułu odszkodowania oraz o równowartość ustawowych odsetek wypłaconych wnioskodawcy w 2009 roku od kwoty 25.000 złotych wypłaconej z tytułu wykonania wyroku Sądu Okręgowego w

Suwałkach z dnia 7 kwietnia 2009 r. sygn. akt II Ko 11/09 uchylonego w wyniku wznowienia postępowania i zaliczyć na poczet zasądzonego na rzecz wnioskodawcy zadośćuczynienia i odszkodowania w/w kwotę mu wypłaconą. Sąd Okręgowy w części dyspozycyjnej wyroku zasądził bowiem na rzecz wnioskodawcy R. S. kwotę 77.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłą z wykonania wyroku Sądu Warszawskiego Okręgu Wojskowego w Rzeszowie z dnia 17 maja 1982r. sygn. akt SOW 341/82, w pozostałym zaś zakresie wniosek oddalił. W uzasadnieniu wyroku wskazał natomiast na kwotę 96.000 złotych, na którą składa się kwota obecnie zasądzona w wysokości 77.000 złotych tytułem zadośćuczynienia i kwota 19.000 złotych zasądzona wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2009r. w sprawie II Ko. 11/09 Sądu Okręgowego w Suwałkach. Tymczasem ten ostatni wyrok nie istniał już w obrocie prawnym, gdyż został uchylony w całości w wyniku wznowienia postępowania. Sąd I instancji, rozpoznając sprawę ponownie, powinien był zatem odnieść się w części dyspozytywnej wyroku również do kwot wynikających z w/w uchylonego orzeczenia, które zostały już uprzednio wypłacone wnioskodawcy, czego jednak omyłkowo nie uczynił i o co zaskarżony wyrok należało uzupełnić, dokonując stosownej jego zmiany.

O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z dyspozycją art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34 poz. 149 z późn. zm.)

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny orzekł jak w wyroku.

(...)(...)